

1. B-zapisnik (Dopolnilni zapisnik)

B-zapisnik je namenjen dokumentiranju raziskav v že registriranih jamah. Vendar je pri obisku jame, ki je sicer registrirana, a zelo pomanjkljivo dokumentirana, priporočljivo izpolniti A-zapisnik. Po drugi strani lahko uporabimo B-zapisnik tudi za registracijo nove jame, če smo jo le bežno preiskali. Z B-zapisnikom lahko tudi potrdimo prvenstvo odkritja, ko še ni zrelo za pravo registracijo, npr. pri širjenju dihalnika. Pozneje jamo temeljito raziščemo in tedaj oddamo A-zapisnik.

Pomembno se je zavedati, da B-zapisnik izpolnimo le tedaj, ko bralcem prinašamo neko koristno informacijo. In ni treba, da ravno odkrijemo nov rov. Podatek *V končni dvorani smo videli pet netopirjev* je vsekakor koristen za biologa in tudi če ni drugih opažanj, si to zasluži B-zapisnik. Po drugi strani pa zapisnik z vsebino *Ogled jame* ne prinaša prav nobene informacije. Če smo neko jamo pogosto obiskovali, npr. za jamarsko šolo, nismo pa zabeležili nobenih opažanj, pa je vseeno primerno oddati B-zapisnik. V njem zapišemo povzetek obiskov: koliko je bilo obiskov in v katere dele jame. Tako vemo, koliko je ta jama obremenjena z obiski. Sistematične raziskave v neki jami (npr. merjenje vodostaja enkrat tedensko) nikar ne objavljajmo posebej za vsak obisk. Enkrat letno zberimo meritve, napišimo kratek komentar in oddajmo B-zapisnik. Takšen zgoščeni pregled je bistveno boljši kot množica skoraj praznih zapisnikov. Podoben primer je dolgotrajno širjenje ožine, saj kratek povzetek vseh akcij bralcu mnogo več pove, kot serija podobnih opisov za vsako akcijo posebej.

B-zapisnik obsega le eno stran. Poleg osnovnih podatkov o ekskurziji ima le eno rubriko, kjer vpišemo vsa naša opažanja. Novost glede na stari formular B-zapisnikov je šifrant z okvirčki, kjer odključamo, kaj smo v jami počeli in v kakšnem stanju je jama. Tak zgoščeni pregled močno olajša poznejše iskanje.

Tudi B-zapisniku lahko priložimo drugo gradivo, odvisno od opravljenega dela: načrt (E-zapisnik), kartografske priloge (C-zapisnik), fotografije (F-zapisnik), tabelo meritev (G-zapisnik) in tabelo opreme, potrebne za obisk jame (I-zapisnik). Pri odkrivanju novih rogov je načrt obvezen, druge priloge dodamo po potrebi.

1.1. Katastrska številka

Večinoma uporabljamo B-zapisnik za opis dodatnih raziskav v že registrirani jami, tako da v polje vpišemo njeno katastrsko številko. Če v identiteto jame nismo prepričani, rubriko raje pustimo prazno, da ne vnašamo nepotrebne zmede. Katastrsko številko lahko v tem primeru napišemo s svinčnikom ali našo dilemo natančneje pojasnimo v rubriki Opis aktivnosti in ugotovitve (str. 5).

1.2. Jama še ni registrirana

Kvadrateg odključamo tedaj, ko jama gotovo še ni registrirana.

1.3. Oznaka dokumenta (izpolni Kataster)

Pustimo prazno!

1.4. Številka zapisnika

Rubrika je namenjena interni evidenci avtorja oz. društva. Oblika je prepuščena društvom, največ je v uporabi sistem leto/številka, npr. 2003/43. Nekatera društva takšne evidence sploh ne vodijo.

1.5. Datum ekskurzije

Vpišemo datum ekskurzije. Če je zapisnik rezultat več ekskurzij, napišimo datum prve in zadnje ekskurzije (npr. 26. 8. – 18. 9. 2003). Če datuma ekskurzije ne vemo natančno, vseeno napišimo najverjetnejši datum. Pri vpisovanju podatkov v podatkovno bazo Katastra bo npr. podatek *maj 2003* vpisan kot *1. 5. 2003*, čeprav vemo, da je bila ekskurzija nekje konec maja.

1.6. Datum zapisnika

Vpišemo datum, ko smo natisnili oz. izpolnili zapisnik.

1.7. Ime jame

Ker gre v večini primerov za staro jamo, vpišemo obstoječe ime. Če ima jama več imen, napišemo v oklepaju še sinonime, ponavadi v naslednjo vrstico. To naj velja le v primeru, če gre za lokalno znana imena, ne dajajmo pa jami več različnih izmišljenih imen, ker s tem le vnašamo nepotrebno zmedo. Ime naj bo izpisano z malimi tiskanimi črkami z ustreznimi velikimi začetnicami. Glede izbire imena jame glej posebno poglavje Druga navodila – Priporočila za izbiro imena jame.

1.8. Organizacija

Vpišemo ime društva; če je ime predolgo, ga zapišemo v skrajšani obliki, npr. namesto *Jamarsko društvo Danilo Remškar Ajdovščina* vpišemo *JDDR Ajdovščina*. Če je na ekskurziji sodelovalo več društev, naj bo na prvem mestu tisto društvo, katerega član je zapisnikar. Pri vseslovenskih ekskurzijah vpišemo *Jamarska zveza Slovenije*, pri reševalnih vajah ali intervencijah pa *Jamarska reševalna služba*.

Če je ekskurzijo izvedla organizacija izven JZS, prav tako vpišemo ime te organizacije. Če je zapisnik samostojno delo posameznika izven organiziranega jamarstva, pustimo to rubriko prazno.

1.9. Zapisnikar

Vpišemo ime in priimek avtorja zapisnika.

1.10. Udeleženci

Naštejemo osebe, ki so sodelovale pri raziskavah, po možnostmi s polnimi imeni in priimki, če prostor ne dopušča pa vsaj s kraticami imen ter s priimki. Če so raziskovalci člani različnih društev, dodajmo kratice društev v oklepaj.

1.11. Okvirčki, zgornji del

Rubrika je namenjena temu, da bralec na hitro ugotovi vsebino zapisnika, ne da bi mu bilo treba brati vsebine. Če npr. nekdo išče, v katerih jamah poročajo o preprihah, bo pogledal, kje je odključana rubrika meteorološka opažanja. Zato si vzemimo pol minute časa in izpolnimo okvirčke, tako da bralcem omogočimo lažje iskanje. V Wordu obkljukamo kvadrata tako, da dvokliknemo nanj z levim gumbom miške in izberemo opcijo »potrjeno« (checked).

Prvi stolpec okvirčkov je namenjen raziskovanju oblike jame in njene okolice

iskanje jame: Okvirček je namenjen predvsem neuspešnemu iskanju jame. Spodaj opišemo, kje smo neuspešno iskali jamo. Tako bo bralec vedel, kje naj jame *ne* išče.

pregledovanje okolice: Odkljukamo, če smo v bližini iskali jame, dihalnike itd. Vsak dihalnik si seveda ne zasluži registracije, prav pa je, da ga spodaj omenimo. Če nismo našli ničesar, tudi to omenimo s stavkom.

pregledovanje jame: Gre za iskanje morebitnih nadaljevanj, ki so jih predhodni raziskovalci izpustili. Če smo našli nadaljevanje, ga skrbno opišimo. Predvsem bodimo natančni pri oznaki, kje smo našli nadaljevanje. Lahko se sklicujemo na že obstoječi načrt in točkovanje na njem, sicer lego čim bolje opišimo. Tudi načrt novih delov ne sme manjkati. Če nismo našli ničesar, napišimo tudi to.

kopanje, širjenje ožin: Najpomembneje je napisati, kje smo kopali oz. širili ožine. Lahko se sklicujemo na že obstoječi načrt in točkovanje na njem, sicer lego čim bolje opišimo. Zelo pomembno je, da tudi neuspešno širjenje dokumentiramo, npr. *V točki 23 smo prebili ožino, vendar se po 2 m konča s 5 cm široko razpoko.*

zahtevno plezanje ali prečenje: Okvirček je namenjen pregledovanju tistih delov jame, ki jih ob običajnem obisku izpustimo – gre predvsem za plezanje kaminov, pa tudi prečenje brezen, pregledovanje rogov na težko dostopnih mestih itd. Zelo pomembno je, da opišemo tudi, če se kamin slepo konča. Ni hujšega, kot če po zahtevnem plezanju poln pričakovanja na vrhu kamina naletiš na star svedrovec ... Po možnosti oddajmo tudi I-zapisnik.

potapljanje, napeljava natege: To je okvirček za jamske potapljače, pa tudi za tehnično delo v sifonih (praznjenje z natego, kopanje kanalov). Tudi tipanje sifona brez potapljaške opreme in potapljanje na dah sodi sem.

Drugi stolpec je namenjen dokumentiranju osnovnih podatkov o jami.

določanje koordinat: Zelo pomembno delo je popravljanje lege vhoda v jamo. Novoizmerjene koordinate jasno napišimo spodaj. Tudi preverjanje lege opišimo, npr. *Z GPS smo izmerili lego jame in ugotovili, da se podatki v Katastru ujemajo na 5 m natančno.*

merjenje jame: Mnogo jam je slabo izmerjenih ali obstaja le skica. Okvirček odkljukamo, če smo premerili jamo ali njen del. Sem sodi tudi npr. preverjanje globine z višinomerom. Večinoma meritvam sledi risanje načrta, ki mu je namenjen spodnji okvirček.

risanje načrta: Odkljukan okvirček pomeni, da B-zapisniku prilagamo še načrt. Večinoma ga naredimo na podlagi meritev (prejšnji okvirček), le izjemoma zadostuje skica.

fotografiranje, snemanje: Če smo odkljukali ta okvirček, je prav, da vsaj nekaj fotografij priložimo zapisniku. Če jih ne priložimo, ali če smo v jami snemali film, pa je podatek vseeno koristen, saj se za posnetke lahko bralec obrne na avtorja.

zanimivosti iz ustnih virov: Okvirček odkljukamo, če spodaj opišemo kakršno koli pripoved o jami, ki smo jo slišali od domačinov, znancev. Ustreza rubriki historiat v A-zapisniku.

literatura o objektu: V tem primeru navajamo knjigo ali članek, ki govori o jami. Ustreza rubriki literatura v A-zapisniku.

Tretji stolpec ima identične rubrike kot tretja stran A-zapisnika (več o tem glej navodila za A-zapisnik).

geološki podatki: Opazovanja o kamninah v jami. Ustreza rubriki geološki podatki v A-zapisniku.

hidrografski podatki: Opazovanja o vodnih razmerah v jami. Ustreza rubriki hidrografski podatki v A-zapisniku.

meteorološki podatki: Opazovanja o preprih in ledu v jami. Ustreza rubriki meteorološki podatki v A-zapisniku.

biološki podatki: Opazovanja o živalih v jami. Ustreza rubriki biološki podatki v A-zapisniku.

arheološki podatki: Opazovanja o sledovih pretekle človekove dejavnosti v jami. Ustreza rubriki arheološki podatki v A-zapisniku.

naravovarstveni podatki: Opazovanja o onesnaževanju in današnjih vplivih človeka v jami. Ustreza rubriki onesnaženost in drugi človekovi vplivi v A-zapisniku. Po možnosti oddajmo tudi H-zapisnik.

Četrty stolpec je namenjen neraziskovalnemu delu v jami.

vódena ekskurzija: V zadnjih letih se sicer opuščajo zapisniki B z vsebino *Ogled jame*. Vseeno pa je prav, da pri večjih vódenih ekskurzijah ali morda enkrat letno napišemo B-zapisnik s kratkim opisom, kolikokrat in koliko ljudi smo peljali v jamo. Podobno naj velja tudi za jamarsko šolo, če imamo v jami poligon vrvene tehnike. Ta podatek nam pove, kako je jama obremenjena z obiski.

čiščenje objekta: Okvirček odkljukamo, če smo imeli v jami čistilno akcijo. Po možnosti oddajmo tudi H-zapisnik.

ureditveni poseg: Sem sodi vsako večje delo, ki ni v neposredni zvezi z raziskovanjem ali čiščenjem jame: popravilo jamskih poti in električne napeljave v turističnih jamah, regulacija struge v ponornih jamah, varovalna dela na podorih itd.

nezgoda ali nesreča: Če je v jami prišlo do nezgode ali nesreče, jo na kratko opišimo, da se kaj takega ne zgodi tudi drugim. Opozorimo na nevarno mesto, kjer je do tega prišlo.

reševalna vaja: Na kratko opišimo potek reševalne vaje. Po reševalni vaji je praviloma jama dobro tehnično opremljena. Dodajmo še kratek opis, kje so nova sidrišča in druge tehnične detajle.

drugo: Če naše delo ne sodi v nobenega od zgornjih okvirčkov, poleg okvirčka z besedo ali dvema označimo, za kaj gre, spodaj pa sledi daljši opis.

1.12. Okvirčki, srednji del

Ti okvirčki so namenjeni grobi klasifikaciji stanja jame: ali jama sploh še obstaja, je znatno poškodovana, onesnažena. Tesno s tem je povezana tudi dostopnost jame: je sploh dostopna, zaklenjena ali odprta. Za večino jam ne bomo odkljukali nobenega okvirčka. Kjer pa je to potrebno, odkljukajmo ustrezni okvirček (ali več okvirčkov) in v rubriki opis aktivnosti in ugotovitve (str. 5) natančneje opišimo okoliščine.

znatno onesnažena: V jami je znatna količina odpadkov, npr. gospodinjski aparati, mrhovina, kupi manjših smeti. Spodaj vsebino natančneje opišimo. Rubrike ne odkljukamo, če je jama le neznatno onesnažena, npr. nekaj manjših smeti ob vhodu (pločevinke, vrečke) ali posamezni ostanki jamarjev (apno, konzerve, telefonska žica). Kje je meja, da je jama »znatno« onesnažena, pa je prepuščeno piscu zapisnika. Po možnosti oddajmo tudi H-zapisnik.

znatno ali sveže poškodovana: Jama je močno poškodovana zaradi človekovega delovanja, spodaj opišimo, kako: polomljeni kapniki, poččkane stene, izcedne vode. Kje je meja, da je jama »znatno« poškodovana, pa je prepuščeno piscu zapisnika. Pod pojmom »sveže« poškodovana razumemo škodo, ki je bila narejena pred kratkim (npr. v zadnjem letu). Po možnosti oddajmo tudi H-zapisnik.

zaklenjena: Jama je zaklenjena in ima skrbnika, ki (pod določenimi pogoji) omogoči ogled. Spodaj napišimo ime in priimek ter naslov in telefon skrbnika oz. kontaktne osebe. Če vemo za kakšne dodatne omejitve obiska (letna kvota, letni čas), napišimo tudi to.

nedostopna: Obisk ni mogoč, čeprav je jama načelno dostopna, ali utegne biti dostopna enkrat v prihodnosti. Spodaj opišimo okoliščine: delno zasuta, a se material še da odstraniti; vhod iz stavbe, predora ipd.; leži na zaprtem vojaškem področju.

uničena: Jame ni več. Spodaj opišimo, kakšna usoda jo je doletela: zazidana; zasuta do te mere, da je ni mogoče očistiti; odkopana (kamnolom, cestni usek). Po možnosti oddajmo tudi H-zapisnik.

1.13. Okvirčki, spodnji del

Na podlagi tega zapisnika predlagamo spremembo osnovnih podatkov o jami: Osnovni podatki so tisti, ki se vodijo v podatkovni bazi Katastra jam. Nekateri se nanašajo na odkritje jame, spremembe pa so možne pri naslednjih podatkih: identiteta jame (podvojene katastrske številke, zamenjava jam ipd.), ime jame, sinonimi, koordinate, vir določitve koordinat, nadmorska višina, dolžina in globina. Če smo katerega od teh podatkov popravili, odkljukajmo okvirček, poleg napišimo, za kateri osnovni podatek gre, spodaj pa jasno opišimo spremembo. Pri tem omenimo star podatek, poleg njega pa (npr. odebeljen) nov podatek.

1.14. Opis aktivnosti in ugotovitve

Sem opišemo vse, kar smo novega našli v jami oz. vse, kar utegne biti bralcu zanimivo. Tematiko povzamemo v okvirčkih zgoraj. Če opisujemo več različnih stvari, jih smiselno ločimo s podnaslovi ali vsaj praznimi vrsticami. Kot podnaslove je priporočljivo uporabiti kar rubrike pri okvirčkih. Če nam zmanjka prostora, napišimo spodaj *Nadaljevanje glej naslednjo stran* in nadaljujmo opis na naslednji strani lista. Če tudi to ni dovolj, napišimo spodaj *Nadaljevanje glej prilogo* in nadaljujmo opis na novem listu. Na novem listu ne sme manjkati glava z imenom jame, imenom in priimkom zapisnikarja, organizacijo ter datumom; če vemo katastrsko številko, jo tudi dopišimo.

1.15. Lastnoročni podpis

Lastnoročni podpis avtorja zapisnika, ki smo ga napisali v rubriko Zapisnikar (str. 2).